

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	9		
O PROJEKTU SYSTÉMOVÝ ROZVOJ A PODPORA NÁSTROJŮ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ	10		
PROČ POTŘEBUJEME INOVACE?	11		
• Témata vycházející z Analýzy inovací byla pro účely tvorby metodických materiálů seskupena z hlediska dítěte a jeho prostředí	11		
• Průřezové principy inovativních postupů a služeb	11		
VYMEZENÍ POJMŮ	12		
– Nejlepší zájem dítěte	12		
– Ohrožené dítě	12		
– Potřeby dítěte	12		
– Rodičovské kompetence	12		
– Respektování názoru a participace dítěte	12		
– Podpůrné služby pro rodiny s dětmi	12		
– Síť služeb pro ohrožené děti a rodiny	12		
– Preventivní služba	12		
– Sociální inovace	12		
DEFINICE INOVATIVNÍCH PŘÍSTUPŮ	13		
PRŮŘEZOVÉ PRINCIPY INOVATIVNÍCH PŘÍSTUPŮ	14		
• Koordinovaná podpora dítěte a rodiny jako základní princip sítě služeb pro (ohrožené) děti a jejich rodiny	14		
– Co je koordinovaná podpora a její základní principy	14		
– Minimální klíčové momenty koordinované podpory	14		
• Ověření dopadu služby na klienta	15		
– Evaluace služeb	15		
– Zjišťování efektivity služby a jejího dopadu na cílovou skupinu	15		
– Podmínky evaluace	16		
– Měření dopadu služby v rámci systému služeb pro děti a rodiny	16		
– Nástroje evaluace	16		
		– Měření efektivity – shrnutí	17
		• O nás, ale s námi – proč je důležitá participace dětí	17
		– Proč by měl být názor dítěte, mladého člověka pro nás důležitý a co slovo participace znamená?	17
		– Dítě nemá být objektem, ale partnerem	18
		– Děti a mladí dospělí jako poradci MPSV	18
		– Shrnující doporučení: Zkušenosti dětí a mladých dospělých	19
		DĚTI SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI V OBLASTI DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ	22
		• Principy podpory dítěte a rodiny	22
		– Včasnost péče	22
		– Pozornost soustředěná na příčinu	22
		– Individuální přístup	22
		– Aktivní zapojení dítěte a rodiny	23
		– Práce s přirozeným prostředím dítěte, komplexní podpora rodiny	23
		– Komplexnost a provázanost péče	23
		– Podpora dítěte a rodiny v přirozeném prostředí, preference terénních a ambulantních služeb	23
		• Shrnutí: Doporučení k tématu Děti se specifickými potřebami v oblasti duševního zdraví	24
		DĚTI OHROŽENÉ RIZIKOVÝM UŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH LÁTEK	25
		• Principy podpory dítěte a rodiny	25
		– Komplexnost a kombinace mnohočetných strategií	25
		– Kontinuita působení a systematickosti plánování	25
		– Cílenost a adekvátnost intervencí i forem působení	26
		– Včasný začátek preventivních a léčebných aktivit	26
		– Důraz na interakci a zapojení dětí	26
		– Denormalizace užívání návykových látek	27
		– Podpora protektivních faktorů	27
		– Zapojování více aktérů sítě	27
		• Shrnutí: Doporučení k tématu Děti ohrožené rizikovým užíváním návykových látek	27

DĚTI A MLÁDEŽ S RIZIKOVÝMI PROJEVY CHOVÁNÍ

- Principy podpory dítěte a rodiny 28
 - Síť 28
 - Spolupráce se školou 28
 - Multidisciplinarita 28
 - Kyberprostor 28
 - Mobilita 29
 - Vzory 29
 - Komunita 29
- Shrnutí: Na co se zaměřit, když chceme předcházet rizikovému chování dětí 29

POSILOVÁNÍ RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ 32

- Principy podpory dítěte a rodiny 32
 - Rodičovské kompetence jsou zásadně posuzovány prostřednictvím potřeb dítěte 32
 - Potřeby dětí zůstávají stejné, mění se ale intenzita jejich naplňování 32
 - Potřeby dětí je třeba vždy posuzovat komplexně a ve vzájemných souvislostech 32
 - Naplnění základních materiálních potřeb rodiny je předpokladem naplnění dalších potřeb dítěte 32
 - Podpora rodiny musí být založena na vzájemné důvěře 32
 - Podpora rodině musí být zásadně přiměřená 32
 - Podpora rodině musí být k dispozici včas, ideálně na úrovni prevence 33
 - Podpora poskytovaná rodině musí být dostatečně flexibilní 33
- Zavádění inovativních přístupů a služeb do praxe 33
 - Edukace aktérů podpůrné sítě 33
 - Aktivizace rodičů a rodiny 33
 - Osvěta veřejnosti 33
 - Podpora implementace mezioborové případové práce do praxe 33
 - „Změna myšlení“ 33
 - Posílení finančních prostředků určených na prevenci 33
- Shrnutí: Nechme rodiče být rodiči 34

MINIMALIZACE DOPADŮ ROZVODOVÉ ČI ROZCHODOVÉ SITUACE RODIČŮ NA DĚTI 35

- Principy služeb pro děti ohrožené rodičovským sporem 35
 - Ponechání odpovědnosti za rozchod výhradně v rukou rodičů 35
 - Jednoznačné vymezení rolí všech zúčastněných aktérů 35
 - Koordinace podpory rodiny 35
 - Pozornost soustředěná na řešení sporu 35
 - Důraz na nejlepší zájem dítěte 36
 - Prevence sporů 36
 - Zajištění podpory dítěti 36
 - Šetrná práce s názorem dítěte 36
 - Princip rychlosti 36
- Shrnutí: Děti ohrožené rodičovským sporem 37

PREVENCE A VČASNÁ IDENTIFIKACE OHROŽENÍ DÍTĚTE VE ŠKOLE 38

- Principy podpory dítěte a rodiny 38
 - Bezpečné a přijímající prostředí a zapojení dětí 38
 - Členové rodiny dítěte jsou vnímáni jako partneři školy a jsou vždy zapojeni do řešení situace 38
 - Východiskem práce je nejlepší zájem dítěte odvozený z vyhodnocených potřeb dítěte 39
 - Podpora dítěte probíhá na základě plánované a koordinované multidisciplinární spolupráce 39
- Shrnutí: Doporučení k tématu Prevence a včasná identifikace ohrožení dítěte ve škole 40

DĚTI V PROBLÉMOVÉ SITUACI PROJEVUJÍCÍ SE ZÁŠKOLÁCTVÍM 41

- Principy podpory dítěte a rodiny 41
 - Preventivní charakter 41
 - Komplexnost služby (příčiny + podpora rodině) 41
 - Síťování a spolupráce 41
 - Včasnost intervence 42
 - Služba na míru potřebám 42
 - Edukativní charakter služby (podpora + prevence) 42
 - Návaznost opatření 42
 - Mezioborovost 42
 - Koordinovaná podpora dítěte a rodiny 42

• Shrnutí: Co by měla splňovat komplexní služba zaměřená na řešení záškoláctví a další formy rizikového chování dětí	43	– Podpora procesu osamostatnění	52
		– Zajištění co nejpřirozenějšího prostředí pro děti	52
		• Shrnutí: Doporučení k tématu Řešení situace dětí dlouhodobě umístěných v ústavní výchově	53
RODIČE SE ZKUŠENOSTÍ OPAKOVANÉHO ODEBRÁNÍ DÍTĚTE Z PĚČE	46	ZÁVĚREM: INOVOVAT MŮŽE KAŽDÝ	54
• Principy podpory dítěte a rodiny navazující na intervenci pracovníka OSPOD	46	SEZNAM ZKRATEK	56
– Multidisciplinarita	46	LITERATURA	57
– Průběžné informování všech členů rodiny o současné situaci a o procesu	46		
– Empowerment členů rodiny (především rodičů) a pozitivní přístup k práci s nimi	46		
– Práce s celou rodinou a zohlednění názoru dítěte	47		
– Individuální přístup k rodině a zohledňování specifik dané rodiny	47		
– Práce probíhá na základě dlouhodobého plánu	47		
• Dále uvádíme ukazatele, které mohou posloužit k sebehodnocení všech zapojených profesionálů	47		
– Kvalitativní ukazatele	47		
– Kvantitativní ukazatele	47		
• Shrnutí: Jak by měla vypadat efektivní spolupráce s rodinou, kde došlo k opakovanému odebrání dítěte	48		
PRÁCE S BIOLOGICKOU RODINOU DÍTĚTE VYRŮSTAJÍCÍHO V NÁHRADNÍ RODINNÉ PĚČI	49		
• Principy podpory dítěte a rodiny	49		
– Kontinuita ve vztazích	49		
– Důležitost rodičů a rodin	49		
– Proaktivní přístup k rodičům i k dětem	49		
– Včasná podpora rodiče	49		
– Týmová spolupráce	49		
– Sdílené rodičovství	50		
– Koordinovaná podpora dítěte a rodiny	50		
• Shrnutí: „Pomoci rodiči znamená pomoci dítěti“	51		
ŘEŠENÍ SITUACE DĚTÍ DLOUHODOBĚ UMÍSTĚNÝCH V ÚSTAVNÍ VÝCHOVĚ	52		
• Principy podpory dítěte a rodiny	52		
– Důraz na systematickou a intenzivní práci s rodinou dětí	52		
– Budování vztahu rodič–dítě	52		